

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Успішна туристична діяльність передбачає наявність якісних природних та кліматичних умов при врахуванні оптимального антропогенного навантаження. На сьогоднішній день відсутність постійного туристичного навантаження, викликаного пандемією, негативно позначилася на всіх напрямках туристичної діяльності з одного боку, але в той же час, з іншого боку – з'явилася можливість природного відновлення навколишнього середовища.

На думку авторів дослідження [1], у період пандемії «навантаження на природні і культурно-історичні туристичні ресурси має тенденцію до зниження прямо пропорційне зменшенню числа відвідувань». Активний та не збалансований розвиток туризму в докризовий період сприяв негативному впливу на навколишнє середовище: внаслідок піших походів витоптувалася рослинність; прогулянки на озерах завдавали шкоди водному середовищу; спортивний туризм завдавав шкоди тваринному світу тощо. Все перераховане вище призводило до негативних змін в екологічних системах, здатність до самовідновлення яких аж ніяк не безмежна. Пандемія звернула увагу споживачів туристичних послуг на вплив подорожей на навколишнє середовище, змусила задуматися про скорочення відходів, про переробку пластику, використання багаторазових предметів побуту.

Завдання раціонального використання туристичних ресурсів полягає у тому, щоб знайти оптимальний тимчасовий проміжок для самовідновлення природних об'єктів, з урахуванням кількості відвідувань даних локацій споживачами турпослуг.

Індустрія туризму у докризові часи сприяла активному розширенню міжнародних контактів, виступала джерелом валютних надходжень, забезпечувала надходження інвестицій та зростання зайнятості населення. Однак слід зазначити, що «туризм, розвиваючись, сприяє зростанню економіки, особливо країн, що розвиваються, але багато новацій у туризмі досягаються за рахунок погіршення навколишнього середовища» [2].

На сьогоднішній день використання туристичного потенціалу не в останню чергу залежить від якості довкілля, що пролонгує зацікавленість потенційних споживачів до екологізації сфери туризму. З урахуванням нинішніх реалій можна стверджувати, що екологічний туризм перебуватиме в тренді ціннісних орієнтацій громадськості тривалий відрізок часу.

Використання теорії систем дозволяє нам розглядати туристичну діяльність як багатозв'язкову систему, що включає сукупність одновимірних систем з безліччю перехресних зв'язків між ними. Туризм безпосередньо впливає на багато галузей економіки, а саме, будівництво, транспорт, виробництво, зв'язок тощо.

Туристична промисловість використовує природні, культурні та історичні ресурси, одержуючи прибуток, при цьому не завжди замислюючись над наслідками у вигляді численних відходів, забруднень та іншого антропогенного впливу на довкілля.

Екологізацію туристичної діяльності відображає сукупна система факторів, що мають якісну та кількісну сутність та виражені у натуральних та вартісних показниках. Економічний ефект використання інноваційних технологій у туризмі є пріоритетним у тому випадку, якщо він тісно пов'язаний із соціальними аспектами розвитку. Екологічний туризм є одним із факторів соціально-економічного розвитку країни та спрямований на підвищення якості життя населення.

Використання у сфері туризму сучасних «зелених» технологій може спочатку викликати збільшення витрат, проте подальша економія ресурсів, зменшення антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та покращення його якості,

сприятимуть припливу відповідальних туристів, орієнтованих на безпечний відпочинок та якісне проведення часу. У разі пандемії із запровадженням соціальних дистанцій та протиепідеміологічних заходів стає дедалі популярнішим внутрішній туризм. Споживачі активно цікавляться незайманими куточками природи, природними ландшафтами та курортами. Екологічний туризм отримав поштовх до розвитку саме зараз, тому, що екологія залучає свідомих туристів, орієнтованих на дбайливе ставлення до навколишнього світу та тих, хто відповідальне відноситься до власного здоров'я.

Основними чинниками екологізації туристичної діяльності є використання ресурсозберігаючих технологій, мінімізація відходів, перехід на безвідходне виробництво, облік антропогенного навантаження на природні та культурно-історичні об'єкти, запровадження природоохоронних заходів у туристичну програму. Симбіоз туризму та захисту навколишнього середовища повинен у результаті призвести до гармонійного розвитку туристичної діяльності з отриманням не тільки матеріальної вигоди, економічного розвитку, а й естетичної насолоди, повноцінного відпочинку та відновлення здоров'я населення.

Екологізація економіки туристичної діяльності повинна базуватися на державному рівні за допомогою регулювання питань природокористування через прийняття та впровадження організаційних, законодавчих та технічних рішень, зокрема – зниження економічного навантаження на природне середовище, впровадження ресурсозберігаючих технологій та маловідходних технологій для запобігання глобальним та локальним еколого-економічним конфліктам.

Регулювання національних економічних відносин має здійснюватися з урахуванням екологічних проблем з урахуванням сталого розвитку зелених технологій, активно застосовуваних у туристичній діяльності. Потенційний еколого-економічний розвиток туризму на сучасному етапі відрізняється багатofункціональністю та раціональним використанням екологічних та економічних ресурсів. Розвиток галузі туризму на основі

новітніх технологій, пов'язаних з екологічною безпекою, має бути одним із основних напрямів державної політики щодо забезпечення сталості розвитку економіко-екологічної системи.

Основні напрями екологізації економіки туристичної діяльності повинні реалізовуватися через створення та впровадження економічного механізму оптимального використання природного потенціалу з урахуванням пріоритетних напрямів туризму в даний час (екологічний туризм, фототуризм, т.зв. «мікротуризм», глемпінг, чемпінг (від англ. champing), slow-туризм, авторські тури та інші). На думку ряду авторів, «українська інноваційна економіка має бути побудована шляхом державної політики стимулювання інноваційної діяльності, але на теперішній час конкретний підхід до розвитку інноваційних видів туризму в Україні не визначено. Тому, на наш погляд, комплексні кроки держави щодо усунення перешкод фінансового, політичного та правового характеру на шляху масової реалізації туристичної інновацій можуть сприяти глобальній конкурентоспроможності українського туризму на світовій арені» [3]. Раціональне використання національної економіки на основі системного підходу до еколого-економічної системи можливе за дотримання низки принципів та методів взаємозв'язку екологічних компонентів та економічних ресурсів. Механізм регулювання проблем національної економіки повинен враховувати постійно мінливі вимоги щодо дотримання екологічної безпеки з урахуванням поточних глобальних та локальних проблем на всіх рівнях туристичної діяльності.

Всебічне дослідження механізмів раціонального ведення туристичної діяльності передбачає врахування багатьох параметрів: економічних, екологічних, соціальних, політичних, правових та інших. Моделювання подальшого розвитку туризму в умовах пандемії та після неї зумовлює необхідність детального опрацювання питань екологічної безпеки. При цьому слід враховувати низку суб'єктивних та об'єктивних факторів.

Для сталого розвитку еколого-збалансованої туристичної діяльності потрібна співпраця всіх форм влади на глобальному,

локальному та місцевому рівні. Таким чином, активне співробітництво держави з сусідніми країнами в галузі екологічної безпеки в період пандемії, здійснення превентивних заходів, економічне використання природних ресурсів призведе до економічного зростання та відновлення туристичних потоків з урахуванням нових реалій.

Література:

1. Попова М.О., Арестов С.В., Шуптар-Поривасва Н.Й. Пріоритети розвитку сучасної туристичної діяльності. *Причорноморські економічні студії: Збірник наукових праць*. Одеса, 2021. Вип. № 62. С. 107–112.
2. Popova M., Zenkina M. Dynamics of modern tourist activity and its environmental and economic consequences. Міжнародна наукова інтернет-конференція «Економіко-екологічні проблеми сучасності у дослідженнях науковців», 29 червня 2021 р. : тези доп. Одеса, 2021. С. 64–66.
3. Шуптар-Поривасва Н.Й., Губанова О.Р., Попова М.О., Андрущенко О.С. Перспективи інноваційного розвитку туристичної сфери в Україні в умовах коронавірусної кризи. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*: зб. наук. пр. 2020. Вип. 6(146). С. 90–96.